

talte man om, at disse Midler vare for smaa, ligesom man, da vi vedtogte Loven om Jord til Landarbejdere, sagde, at disse 2 Mill. Kr. vare meget for lidt, men det viste sig dog at være nok, sagde Ministeren. Ja, hvorfor viste det sig? Fordi der var den Mangel, der viste sig, da Loven skulde føres ud i Livet, at de Husmænd og Landarbejdere, der vilde erhverve disse Jordlodder, ikke kunde komme i Besiddelse af dem til en nogenlunde rimelig Pris. Hvis man ser paa Forholdene, som de ere i Øjeblikket, saa er det saaledes, at naar en almindelig Bondegaard paa Landet sælges — det er i alt Fald saaledes paa Sjælland —, saa koster den overordentlig lidt udover Bygningssurancen og Løsøreassurancen, og det vil altsaa ses, at Jorden næsten ingen Steder bliver betalt. Der kan paavises mange Eksempler paa, at man, naar man regner paa denne Maade, slet intet giver for Jorden. Men saa snart man skal til at sælge nogle Tønder Land til Oprettelse af et Husmandsbrug, skal der straks erlægges en Pris af fra 500 til 800 Kr., saa at det er ganske indlysende, at disse smaa Ejendomme blive for dyre. Derfor var der Brug for et Supplement til denne Lov, om just ikke i Form af en Lov som denne saa dog af lignende Natur, for at disse Landarbejdere kunne komme i Besiddelse af Jord paa en billigere Maade. Naar der altsaa var Penge nok, og de 2 Mill. Kr. ikke en Gang bleve brugte, laa det sikkert i disse Forhold, og det laa tillige i et andet Forhold, at Folketinget i sin Tid ved anden Behandling havde forkastet Forslaget om Retten til Ekspropriation: Jeg tror, at den højtærede Finansminister er enig med mig i, at der, hvis vi havde vedtaget Lovforslaget med en saadan Ret til at ekspropriere Jord til dens virkelige Værdi, vilde være kommet stærkere Gang i Oprettelsen af Husmandsbrug, end der kan efter Loven i dens nuværende Form.

Den ærede Minister har i 11 Aar ikke læst sine Udtalelser om offentligt Fæste, nu har han læst dem igen og har haft megen Glæde deraf. Jeg vilde have sat Pris paa, om den højtærede Minister havde læst dem, før han fremsatte sit Lovforslag, thi saa er det muligt, at det havde haft nogen Virkning paa Lovforslagets Redaktion. Det er lovlig sent, at den ærede Minister har læst sine gamle Udtalelser. Ministeren sagde, at den Gang han skrev sin Bog, var det, efter at der var fremkommet et Forslag om Oprettelsen af disse berømte Havelodder paa 2 Skæpper Land;

han mente, at det var for lidt, og saa foreslog han saa megen Jord, at de kunde holde to Køer og nogle Faar. Nej, før den højtærede Minister skrev sin Bog, var der et andet Forslag, som ogsaa gik ud paa Oprettelsen af Husmandsbrug, men hvor disse bleve foreslaaede at skulle have en Størrelse af 10 Tdr. Land. Ministerens Standpunkt var altsaa ikke nogen Fremgang, det var snarere en Tilbagegang fra 10 Tdr. Land. Det var et Forslag om større Ejendommers Overtagelse af Staten og Udstykning til Statsfæste, foreslaaet af et tidligere Medlem for Ringsted og undertegnede, det vil findes i Rigsdagstidende, og jeg vil anbefale den højtærede Minister at læse det, jeg glæder mig til, at han ogsaa her vil kunne hente nogen Belæring, og maaské nogle af de Tanker, der ligge gemte i dette Forslag, ville kunne blive optagne i dette under en eventuel Udvalgsbehandling. Finansministeren sagde, at han, efter at han den Gang havde haft dette Standpunkt om offentligt Fæste, naar han kom ud paa Møder, blev angreben derfor, og han fik den Opfattelse, at der ingen Stemning var derfor. Det glæder mig, at det kan hjælpe at angribe den højtærede Minister, at han da ikke er utilbøjelig til at fravige sine gamle Standpunkter, og det glæder mig, at Ministeren jo allerede har gjort Indrømmelser overfor mine Angreb. Jeg vil derfor tilføje, at jeg for mit Vedkommende ikke skal blive træt af at angribe Forslaget paa alle dets svage Punkter i det Haab, at Ministeren vil give mig Ret.

Eet Princip har den højtærede Minister nedlagt her, hvad jeg ogsaa takker ham for, det er nemlig dette, at de frit kunne vælge, hvilken Besiddelsesform de ønske. Men jeg tror ganske vist, at denne Frihed ikke har meget paa sig. Jeg tror, at disse private Udstykningsforeninger ville neppe i ret mange Tilfælde, ja neppe i noget, være tilbøjelige til at fæste Jorden bort. Det tror jeg ikke paa. Jeg tror, at de Privatmænd, der anbringe Penge i saadanne Foretagender, ville sørge for at sælge til Ejendom, for at faa realiseret det hele saa snart som muligt og faa Pengene ind. I øvrigt er jeg taknemmelig for, at Ministeren ser saaledes paa Sagen, at han foreslaar, at de, der søge at komme i Besiddelse af Jordlodder, selv faa Frihed til at vælge, enten de ville købe til Ejendom eller overtage den i Arve- eller Livsfæste. Jeg tror ogsaa, at det er rigtigt at aabne dem denne Frihed, saa kunne de faa det, som de selv ønske det. Og